

Ο ΒΑΣΙΚΟΣ ΜΙΣΘΟΣ

ΣΤΟΝ ΠΑΓΚΟ ΤΟΥ ΧΑΣΑΠΗ!

*Κάνουν πολιτική με την μιζέρια, την αγανάκτηση,
το νόμισμα, το “εθνικό συμφέρον”, την χρεωκοπία...*

**ΝΑ ΒΑΛΟΥΜΕ
ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΤΗΣ ΜΑΧΗΣ
ΤΟΝ ΜΙΣΘΟ
ΚΑΙ ΤΟΝ ΧΡΟΝΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
σαν την εργατική
“απάντηση στην κρίση”**

Εισαγωγή

Μετά από σχεδόν 2 χρόνια αδιαμφισβήτητης κρίσης τα έχουμε δει όλα. Από τις πλέον μεταφυσικές εξηγήσεις για το τι είναι, μέχρι τις πιο μεταφυσικές ιδέες για το πως θα αντιμετωπιστεί. Στην πρώτη γραμμή των εχθρών έχουν περάσει όλοι οι πιθανοί και απίθανοι, πλην εύκολοι, στόχοι. Απ' την τρόικα, το δντ και την μερκελ μέχρι τον ΓΑΠ και τους 300 της βουλής. Έχουν μυθοποιηθεί, σαν οι κατ' εξοχήν σωστές “αντιδράσεις”, απ' το “δεν πληρώνω” τα διόδια μέχρι το “δεν πληρώνω” τον φόρο ακίνητης περιουσίας - και, φυσικά, οι θρυλικοί “αγανακτισμένοι”. Τέλος έχει αξιοποιηθεί όλη η γκάμα των ψυχικών αποθεμάτων των μικροαστών, απ' την μιζέρια ως την αγανάκτηση. Τίποτα απ' αυτά δεν έχει φέρει το παραμικρό αποτέλεσμα, γιατί δεν θα ήταν δυνατόν να γίνει έτσι.

Πριν μπούμε στο κυρίως θέμα μας, που είναι ο μισθός και η σημασία του σε βασικό πεδίο ανταγωνισμού, πρέπει προκαταβολικά να απαντήσουμε το γιατί οι βασικές παράμετρες της υποτίμησης της εργασίας έχουν ξεπέσει στα “ψιλά” των διάφορων πολιτικών μενού που, υποτίθεται, αποτελούν τον μπουσούλα για την “απάντηση στην κρίση”. Όπως θα δούμε και στη συνέχεια πρόκειται για μια κάπως σύνθετη αλλοτρίωση της σκέψης και της συνείδησης, που έχει δουλευτεί εδώ και δεκαετίες. Αυτή η αλλοτρίωση αφορά τόσο την κατανόηση της πραγματικότητας όσο και την οργάνωση των θεμελίων μιας αντιπολίτευσης εργατικής. Αφορά τόσο έννοιες όπως *πολιτική* όσο και καθημερινά βιώματα στις δουλειές ή έξω απ' αυτές. Αφορά, τέλος, την αποδοχή της ύπαρξης των ανεξάρτητων συμφερόντων της εργατικής τάξης, κι άρα της ύπαρξής της της ίδιας, απ' την αριστερά - πέρα απ' τα κλισέ του βιομηχανικού εργάτη.

Ως τώρα, σε διάφορες εκδηλώσεις που έχει κάνει η συνέλευση του πλάνου 30/900, έχουμε προσπαθήσει να εξηγήσουμε το γιατί η ταυτόχρονη μείωση του εβδομαδιαίου χρόνου εργασίας και η αύξηση του βασικού μισθού αποτελούν δίκαιους εργατικούς στόχους που, πέρα απ' το ίδιο το περιεχόμενό τους, έχουν το πλεονέκτημα να προσανατολίζουν την σκέψη και την δράση στην καρδιά της παρούσας κρίσης, στην βίαιη υποτίμηση της εργασίας - και εναντίον της. Ενώνοντας εν δυνάμει, σε μια κοινή βάση, μεγάλο αριθμό μισθωτών. Αλλά αυτή μας η προσπάθεια σκόνταφτε συχνά πάνω στο ίδιο θηρίο: στην βασική παρανόηση του τι είναι, τελικά, ο μισθός· και σε αφηρημένες, νεφελώδεις, ιδεολογικές προσεγγίσεις της εργασίας. Ακόμα και από εκείνους που δουλεύουν και ζουν απ' τη μισθωτή εργασία.

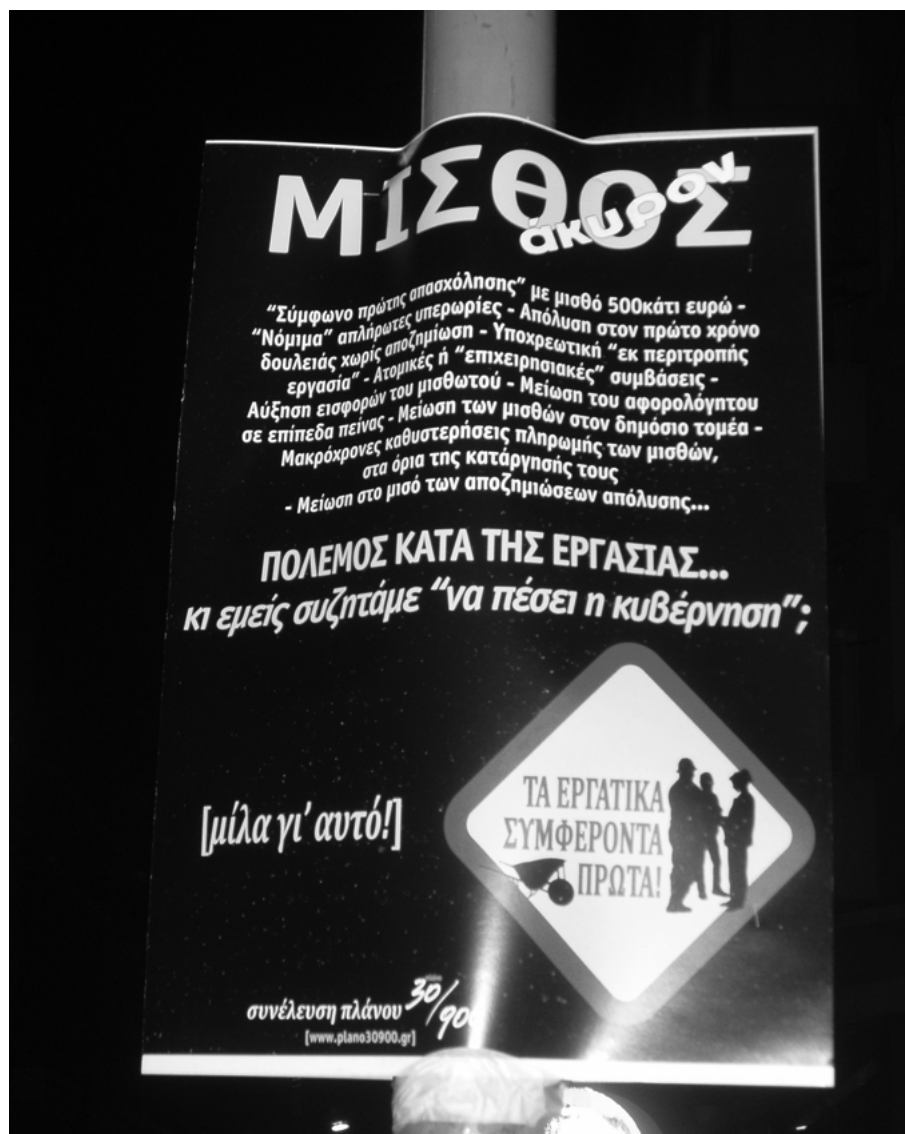
Πρόέκυψε λοιπόν η ανάγκη να αναδείξουμε τα βασικά - γιατί αυτά τα βασικά έχουν ξεχαστεί. Εν τω μεταξύ - καθόλου σύμπτωση - το ζήτημα του βασικού μισθού ήρθε στον πάγκο του χασάπη επίσημα και καθαρά. Και, ω του θαύματος, μοιάζει να απασχολεί περισσότερο την γσεε, τον πρωθυπουργό και τα μήντια, παρά τους εργάτες και τις εργάτριες αυτής εδώ της κοινωνίας. Βρισκόμαστε λοιπόν στη μέση μιας επικαιρότητας δραματικής - και, σαν εργατική τάξη, βρισκόμαστε με τα χέρια και τα μυαλά δεμένα.

Το πρόβλημά μας είναι πολύ σοβαρότερο απ' το γεγονός ότι οι μισθοί, τόσο στον λεγόμενο δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα τσακίζονται... Το πρόβλημά μας είναι ακόμα μεγαλύτερο απ' το γεγονός ότι χιλιάδες μισθωτοί εμφανίζονται να περισσεύουν και στριμώχνονται στα σπίτια

τους σαν άνεργοι ή σε μαύρες δουλειές, δηλαδή σε ακόμα πιο βίαιη εκμετάλλευση. Το πρόβλημα μας είναι ότι όλα αυτά τα καταλαβαίνουμε με εντελώς λαθεμένο τρόπο. Είτε σαν προσωπικές τραγωδίες, είτε σαν αποτελέσματα της κάκιας κάποιων παντοδύναμων, που βρίσκονται εντός και εκτός συνόρων, και εποφθαλμιούν την πατρίδα! Και γιατί συμβαίνει αυτό;

Συμβαίνει, επειδή η μικροαστικοποίηση έχει αλλοτριώσει για πολύ καιρό την εργατική αντίληψη της καθημερινότητας. Συμβαίνει, επειδή, παρά τα σκληρά βιώματα στις δουλειές, μαστορεύτηκαν για καιρό διάφοροι τρόποι φανταστικών διαφυγών, όπου “όλα πήγαιναν καλά”. Συμβαίνει επειδή έννοιες όπως *πολιτική* απαλλοτριώθηκαν απ’ τα κόμματα και τα μήντια, και χρησιμοποιούνται τώρα σύμφωνα με τους δικούς τους σκοπούς. Συμβαίνει επειδή γίναμε οπαδοί του “ή τώρα ή ποτέ” χάνοντας την διάρκεια που μπορεί να έχουν πρακτικές στοχεύσεις. Συμβαίνει επειδή διάφορες ιδεολογίες σκέπασαν και σκεπάζουν την ατομική και συλλογική ζωή μας, άλλοτε σαν αναισθητικά κι άλλοτε σαν αποβλακωτικά.

Συνεπώς, ενώ τ’ αφεντικά πριν την κρίση και τώρα, ακόμα πιο βίαια, μέσα στη διαχείρισή της, κάνουν το ίδιο πράγμα με σταθερότητα και ακρίβεια, δηλαδή υποτιμούν με κάθε τρόπο την εργασία και την ζωή μας, κι ενώ όλα τα υπόλοιπα, τα χρέη, τα νομίσματα κλπ είναι δευτερεύοντα και τριτεύοντα στοιχεία αυτής της γενικής επίθεσης, χρειάζεται να διαλύσουμε όλο αυτό το πυκνό σύννεφο που παρουσιάζει τα αποτελέσματα σαν αιτίες, και τα τρίτης σημασίας ζητήματα σαν τα πιο σημαντικά.

Τι είναι ο μισθός;

Μοιάζει εύκολη η απάντηση; Δεν είναι και τόσο! Για την συντριπτική πλειοψηφία των μισθωτών, εδώ και πολλά χρόνια, ο μισθός είναι λεφτά! Όμως “λεφτά” είναι και πολλά άλλα πράγματα. Ας πούμε το να κερδίζει κανείς το “στοίχημα”. Ή μια κληρονομιά...

Στη βάση της σιγουριάς, όμως, ότι ο μισθός - είναι - λεφτά, κι αυτό είναι όλο, δουλεύτηκαν διάφοροι τρόποι υποτίμησης της εργασίας τα προηγούμενα χρόνια, τις καλές εποχές. Ο ένας, πολύ γνωστός, ονομάζεται *μαύρη εργασία* - ή, όπως λεγόταν κάποτε “τα ένσημα στο χέρι”. Λεφτά ήταν λοιπόν και τα “ένσημα στο χέρι”, λεφτά ήταν και ο μισθός, συνεπώς το αποτέλεσμα έμοιαζε ευνοϊκό: περισσότερα λεφτά στην τσέπη! Αυτό (ποιός δεν το ξέρει πια;) αποδείχθηκε ιδιαίτερα βολικό για τ' αφεντικά και καθόλου για εμάς. Γιατί έμοιαζε με αύξηση της αμοιβής ενώ στην πραγματικότητα ήταν μείωσή της!!!

επαίρεας ντελιβεράς, 4ωρος με 3,3 ευρώ την ώρα	επαίρεας ντελιβεράς, 4ωρος με 4 ευρώ την ώρα	πρωτόρης ντελιβεράς, 4ωρος με κανονική ασφάλιση	ντελιβεράς με 4 χρόνια πρωΐτηρασία, 4ωρος με κανονική ασφάλιση
μηνιαίο μισθό: 14 ευρώ	μηνιαίο μισθό: 16 ευρώ	μηνιαίο μισθό: 15,3 ευρώ	μηνιαίο μισθό: 16 ευρώ
A μηνιαίο για 96 μέρες δουλειάς: 3648 ευρώ	μηνιαίο για 96 μέρες δουλειάς: 4160 ευρώ	μηνιαίο (για 96 μέρες): 336,72 ευρώ	μηνιαίο (για 96 μέρες): 352,8 ευρώ
για ένα έτος δουλειάς (26 μήνες του μήνα X 12 μήνες 312 μηνιαίοι καί ένας μήνας 12 ημέρες καλοκαιρινή άδεια χωρίς αποδοχές: 300 μηνιαίοι): 4.200 ευρώ	για ένα έτος δουλειάς (26 μήνες του μήνα X 12 μήνες 312 μηνιαίοι καί ένας μήνας 12 ημέρες καλοκαιρινή άδεια χωρίς αποδοχές: 300 μηνιαίοι): 4.800 ευρώ	για ένα έτος δουλειάς (12 μηνιαίοι μείων 4 εβδομάδες καλοκαιρινή άδεια με αποδοχές, συν δύο χρησιμοποιημένες, δύο ημερήσια, επίδομα άδειας): 4.714,3 ευρώ	για ένα έτος δουλειάς (12 μήνες μείων 4 εβδομάδες καλοκαιρινή άδεια με αποδοχές, συν δύο χρησιμοποιημένων, δύο ημερήσια, επίδομα άδειας): 4.938,2 ευρώ
B			
(μείων 10 ημέρες αργίας ή απουσιών) -140	(μείων 10 ημέρες αργίας ή απουσιών) -160	καλύπτονται από τον εργοδότη και το να	καλύπτονται από τον εργοδότη και το να
C 4.060 ευρώ	4.640 ευρώ	4.714,3 ευρώ	4.938,2 ευρώ
παντομίνας/ή ή απόδοσης/ή με ένα παιδί: τίποτα	παντομίνας/ή ή απόδοσης/ή με ένα παιδί: τίποτα	παντομίνας/ή ή απόδοσης/ή με ένα παιδί: επίδομα 10%	παντομίνας/ή ή απόδοσης/ή με ένα παιδί: επίδομα 10%
D 4.200 ευρώ	4.800 ευρώ	5.105,2 ευρώ	5.433,2 ευρώ

Αυτός είναι ένας συγκριτικός πίνακας του τι πληρωνόταν (“καθαρά”, στο χέρι) ένας ντελιβεράς το 2006, εάν ήταν “μαύρος” ή/και “λευκός”, με βάση τα δεδομένα της εποχής. Συντάχτηκε και δημοσιεύτηκε απ’ τους *caballeros*.

Αξίζει να προσέξει κανείς ότι στην αρχή, στο “μηνιαίο”, ο “μαύρος” φαίνεται να βγάζει περισσότερα. “λεφτά”. Αλλά καθώς ο υπολογισμός προχωράει σε ετήσια βάση περιλαμβάνοντας τις βασικότερες χρηματικές πλευρές του μισθού, η διαφορά γίνεται όλο και περισσότερο συντριπτική σε βάρος της “μαύρης” δουλειάς. Αντίστοιχο είναι, προφανώς, το κέρδος του εργοδότη...

Μια άλλη παρενέργεια του ο μισθός - είναι - λεφτά κι αυτό είναι όλο, ήταν το μεγάλο κόλπο των καταναλωτικών δανείων, των πιστωτικών κλπ. Λεφτά τα δανεικά, λεφτά και ο μισθός, οπότε περισσότερα λεφτά στην τσέπη. Οφθαλμαπάτη!!! Γιατί πρόκειται για δύο εντελώς διαφορετικές σχέσεις, που είναι μάλιστα ουσιαστικά εχθρικές μεταξύ τους. Τι συνέβαινε; Το “δεν με φτάνουν τα λε-

φτά του μισθού” δεν οδηγούσε σε απαιτήσεις, αγώνες, για την αύξησή του. Οδηγούσε στα δανεικά - που θα ξεπληρώνονταν με κάποιο μαγικό τρόπο απ’ τους μελλοντικούς μισθούς ή καινούργια δανεικά. Το αποτέλεσμα αυτής της σοφίας είναι γνωστό πια.

Ο μισθός, λοιπόν, δεν είναι λεφτά. Είναι ένα συγκεκριμένο πλέγμα σχέσεων, σχέσεων αντιθετικών, σχέσεων εμπόλεμων· και τα λεφτά είναι μόνο μια έκφραση αυτού του πλέγματος. Στο σύνολό τους αυτές οι σχέσεις αφορούν το ότι ο καθένας μας νοικιάζει *την δυνατότητά του να δουλεύει, τον χρόνο του, τις γνώσεις του, την διάθεσή του, την προσοχή του, την υπευθυνότητά του* σε κάποιον άλλο - στο αφεντικό. Το οποίο, απ’ τη μεριά του, για να αξιοποιήσει με κέρδος το νοίκιασμα όλων αυτών των δυνατοτήτων, της *εργατικής δύναμης* όπως λέγεται με δυο λέξεις, ασκεί μια σειρά λειτουργίες σε βάρος της. Φροντίζει να την ελέγχει αυτήν την νοικιασμένη εργατική δύναμη του καθενός μας, να την κρατάει προσωποποιημένη εκεί που βολεύεται, να την κάνει απρόσωπη αλλού. Φροντίζει, επίσης, να την εντατικοποιεί. Και πάντα να την κλέβει όσο περισσότερο μπορεί. Ανάμεσα σ’ όλα αυτά, την πληρώνει κι όλας. Και - έτσι έχει διαμορφωθεί η κατάσταση μετά από σκληρούς αγώνες εργατικούς στο παρελθόν, και τυπικά ισχύει ακόμα (ουσιαστικά, όμως, όλο και λιγότερο) - την πληρώνει με δύο τρόπους. Άμεσα και έμμεσα. Αν ονομάσουμε *μισθό* το σύνολο αυτής της πληρωμής - και αυτό είναι το σωστό - τότε υπάρχουν δύο διαφορετικές μορφές του: ο άμεσος και ο έμμεσος.

Ο *άμεσος* μισθός είναι το χρήμα που πληρώνει το αφεντικό κατευθείαν στον εργάτη, στον μισθωτό - ένα ποσό που έχει συμφωνηθεί εξ αρχής, και μπορεί να αφορά είτε έναν μήνα δουλειάς, είτε μια μέρα (μεροκάματο), είτε μια ώρα (ωρομίσθιο). Ο *έμμεσος* μισθός είναι το χρήμα που πληρώνει το αφεντικό όχι κατευθείαν στον εργάτη, στον μισθωτό, αλλά σε άλλους οργανισμούς που φροντίζουν για την καλή κατάσταση της εργατικής δύναμης γενικά. *Έμμεσος* μισθός, για παράδειγμα, είναι οι πληρωμές που κάνει το αφεντικό στα ασφαλιστικά ταμεία (τα ένσημα), τα οποία με τη σειρά τους πρέπει αυτά τα ποσά να τα διαθέτουν για την καλή υγεία των μισθωτών και την σύνταξή τους.

Βλέπουμε λοιπόν αμέσως δύο βασικά. Πρώτον, ο μισθός ΔΕΝ είναι απλά λεφτά, αλλά το σε χρήμα εκφρασμένο τμήμα του συνόλου των σχέσεων της εξαρτημένης εργασίας. Και δεύτερον ότι ακόμα και ο μισθός ΔΕΝ έχει μόνο μια μορφή (το μηνιάτικο, το μεροκάματο) αλλά δύο. Την *άμεση* και την *έμμεση*. Και οι δύο όμως είναι το ίδιο ουσιαστικές, το ίδιο σημαντικές για εμάς, σαν εργάτες. Το να συγχωνεύονται αυτές οι δύο μορφές και να εμφανίζονται σαν η μία μόνο, η άμεση (το μηνιάτικο, το μεροκάματο) ενώ η έμμεση καταργείται, σημαίνει *υποτίμησή μας*.

Δεν έχουμε τελειώσει ακόμα με τον μισθό και το τι είναι στην πραγματικότητα. Ποιός, για παράδειγμα, κανονίζει ο άμεσος μισθός να είναι τόσος (σε χρήμα) και όχι διπλάσιος ή τριπλάσιος; Κανονικά θα έπρεπε να σκεφτούμε εδώ ότι όσος και να είναι ο μισθός, πίσω του υπάρχει πάντα μια εμπόλεμη κατάσταση. Ο μεν εργάτης, ο μισθωτός, *θέλει πάντα περισσότερα* - και γιατί όχι; Το δε αφεντικό, ο εργοδότης, *θέλει πάντα να πληρώνει λιγότερα* - και γιατί όχι απ’ τη δικιά του μεριά; Φυσικά η ίδια ακριβώς αντίθεση υποβόσκει και σε κάθε άλλη πλευρά της εξαρτημένης εργασίας. Ο εργάτης *έχει συμφέρον να δουλεύει λιγότερο, πιο χαλαρά* - γιατί να είναι διαφορετικά; Το αφεντικό *απαιτεί περισσότερη δουλειά, πιο εντατική, ξεκόλωμα* - γιατί να μην προσπαθεί να την αποσπάσει; Η κρίσιμη παρατήρηση εδώ είναι ότι σε κάθε περίπτωση και σε κάθε πλευρά της εξαρτημένης εργασίας, αυτό που θα προκύψει σα συμφωνία μεταξύ εργατών και αφεντικού, καθώς και η εφαρμογή των συμφωνημένων, θα είναι πάντα ένα σημείο ισορροπίας (συχνά αβέβαιης) ανάμεσα σε ριζικά αντίθετα συμφέροντα, επιθυμίες, θελήσεις. Κι αυτό, η πανταχού παρούσα αντίθεση, όπως θα δούμε πιο κάτω, κάνει και τον μισθό, και τον χρόνο εργασίας, και την ένταση εργασίας, ΚΑΤΕΞΟΧΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ!

Όμως ποιός τελικά ρυθμίζει τον μισθό σα χρηματικό μέγεθος; Ποιός λέει ότι η άμεση μορφή του θα είναι *τόσο χρήμα*; Ποιός εξασφαλίζει ότι η έμμεση μορφή του θα πληρώνεται κανονικά και ολό-

κληρη; Ακόμα κι αν υπάρχει η ατομικίστικη ψευδαίσθηση ότι ο καθένας μόνος του, σαν εργάτης, διαπραγματεύεται με οποιοδήποτε αφεντικό, η αλήθεια είναι η ουσιαστική διαπραγμάτευση, δηλαδή η ουσιαστική αναμέτρηση των αντίθετων συμφερόντων, που θα καθορίσει τα σημεία ισορροπίας σε όλες τις πλευρές της εξαρτημένης εργασίας, αυτή η αναμέτρηση λοιπόν απ' την μεριά μας γίνεται μόνο συλλογικά. *Πολλοί εργάτες μαζί.* Γιατί - ποιος δεν το ξέρει; - ο καθένας μόνος του είναι εξαιρετικά αδύνατος.

Μόλις αναδείξαμε λοιπόν ένα ακόμα στοιχείο που ξεπερνάει κατά πολύ την απλοϊκή βεβαιότητα πως μισθός είναι λεφτά, κι αυτό είναι όλο. Γιατί ακόμα και το Χ ή το Ψ ποσό είναι έκφραση *σχέσεων δύναμης*· και, μάλιστα, απ' την δική μας την μεριά, την εργατική, όχι σχέσεων ατομικής δύναμης (ή ευστροφίας, ή διαπραγματευτικής ικανότητας, ή κατατσοσύνης), αλλά *συλλογικής δύναμης*. Πράγμα που σημαίνει ότι το Χ ή το Ψ ποσό του τάδε ή του δείνα άμεσου μισθού, δεν αντιστοιχεί μονάχα στο τι ο καθένας μας χωριστά κάνει δουλεύοντας, αλλά και στο τι πολλοί μαζί από εμάς *μπορούν να κάνουν* (εναντίον του αφεντικού) *αν δράσουν συλλογικά*. Τελικά, αν θέλει κανείς να το δει εντελώς σχηματικά, ακόμα και σαν χρήμα ο άμεσος μισθός περιλαμβάνει ένα ποσό που αντιστοιχεί στη *συλλογική μαχητικότητα της τάξης μας*.

Ανάλογα ισχύουν και για την έμμεση μορφή του μισθού. Αφού δεν πρόκειται για κάτι που το πιάνεις στα χέρια και το βάζεις στην τσέπη κάθε μέρα, κάθε βδομάδα ή κάθε μήνα, πως μπορείς να είσαι σίγουρος ότι το αφεντικό εφαρμόζει το μέρος αυτό της συμφωνίας που αφορά την πληρωμή του έμμεσου μισθού; Υπάρχουν οι νόμοι - θα πει κάποιος... Ναι. Αλλά είτε επειδή συμφωνούμε με το αφεντικό πως είμαστε “αντικρατιστές” από κοινού· είτε επειδή το αφεντικό είναι από μόνο του “κατά των νόμων”, είτε επειδή, τέλος, οι νόμοι αλλάζουν υπέρ του, και σ' αυτήν την πλευρά του μισθού γίνεται φανερή η αξία *της συλλογικής μαχητικότητας της τάξης μας*. Το πρώτο πράγμα που κλαδεύεται χωρίς αυτήν την συλλογική μαχητικότητα είναι η έμμεση μορφή του μισθού. Επειδή “δεν φαίνεται”... Στον πάγκο του χασάπη των τωρινών μέτρων (Γενάρης 2012) είναι οι εργοδοτικές εισφορές (για την ασφάλιση των μισθωτών) και τα “δώρα” Χριστουγέννων και Πάσχα...

Μπορούμε να δώσουμε ένα ακόμα παράδειγμα για το πόσο λαθεμένη είναι η αγνόηση όλων αυτών των δεδομένων σχετικά με τον μισθό, και πόσο βλαβερή έχει υπάρξει η απλοϊκότητα ότι ο μισθός - είναι - λεφτά, κι αυτό είναι όλο. Το παράδειγμα λέγεται *επίδομα*. Όπως είναι γνωστό, τόσο στον ιδιωτικό όσο, ακόμα περισσότερο, στον δημόσιο τομέα του καπιταλισμού, τα επιδόματα ήταν ένας σταθερός δορυφόρος του βασικού μισθού. Και, συχνά, σαν ποσό, τα επιδόματα ήταν πιο πολλά λεφτά απ' αυτόν τον βασικό μισθό. Είχαν δε - σε διάφορες δουλειές του δημόσιου - και διάφορα παράξενα έως εξωτικά ονόματα. “Επίδομα τακτικής προσέλευσης”, “επίδομα υπευθυνότητας”, και άλλα, ακόμα πιο ακραία. Μέχρι που άρχισε το τσεκούρωμά τους, και έχει πέσει - δικαιολογημένα - μεγάλο κλάμα. Τι πράγμα είναι λοιπόν το “επίδομα”;

Αφού το επίδομα είναι χρήμα μετρητό, που πληρώνεται κάθε μήνα, είναι βέβαια κι αυτό άμεσος μισθός. Αλλά είναι και κάτι διαφορετικό. Είναι μεν μέρος του άμεσου μισθού, αλλά α) δεν το παίρνουν όλοι (ακόμα κι αν κάνουν την ίδια ακριβώς δουλειά) και β) δεν έχει ό,τι του αναλογεί στο έμμεσο τμήμα του μισθού. Δεν αντιστοιχούν ένσημα, για παράδειγμα, σε διάφορα επιδόματα.

Οπότε; Το επίδομα είναι μια μορφή *εσωτερικού* κλαδέματος του μισθού (αφού έχει μόνο μια άμεση μορφή και όχι και την έμμεση που θα έπρεπε να αντιστοιχεί). Και είναι μια μορφή *διαφοροποίησης* του (συνολικού) μισθού από μισθωτό σε μισθωτό ή από κλάδο σε κλάδο. Άρα είναι μια μορφή *κομματιάσματος και διάσπασης* της τάξης, με χρηματικό τρόπο: εσείς το δικαιούστε το τάδε επίδομα, εσείς όχι....

Έχει τη σημασία του ότι αυτό το κομματάσιμα της τάξης μέσω της επιδοματικής διαχείρισης των μισθών βόλευε εξαιρετικά τους συνδικαλιστές. Πρώτον, επειδή τους επέτρεπε να επιδεικνύουν τα ταλέντα τους στη μεσολάβηση των εργατικών συμφερόντων προς τους εργοδότες - οπότε τους εξυπηρετούσε στην οργάνωση των συμβιβασμών. Και δεύτερον, επειδή μπορούσαν να αναπαραστήσουν την ενότητα της τάξης σαν ενότητα των συνδικαλιστών, δηλαδή μέσα απ' τα κόμματά τους. Με έναν ακόμα τρόπο, η μετατόπιση απ' τον μισθό στο επίδομα δεν ήταν υπόθεση, απλά, "λεφτών". Αλλά ήταν μέρος της χειραγώγησης των εργατών.

Εξωτερικά όμως, μια χαρά φαινόταν το επίδομα!!! Λεφτά κι αυτό, μαζί με τ' άλλα λεφτά, στην ίδια τσέπη, να την ζεσταίνουν... Μια χαρά και δυο τρομάρες - όταν η υποτίμηση άρχισε από εκεί, που ήταν και το πιο εύκολο. Το επίδομα ήταν ο αδύνατος κρίκος στη διαμόρφωση του μισθού!!! Και ενώ αυτό ήταν ολοφάνερο και απλό να το σκεφτεί κανείς (αν αναρωτιόταν: μα καλά, αφού λεφτά και τα μεν λεφτά και τα δε γιατί δεν δίνουν αυξήσεις στο μισθό και δίνουν επιδόματα; - έλα ντε!!!), η λογική του επιδόματος έγινε αποδεκτή. Ήταν αυτό το είδος υποχωρήσεων που εύκολα το πανηγύριζαν πολλοί για νίκη.

Για να προχωρήσουμε πιο κάτω ας ανακεφαλαιώσουμε τα ως τώρα σχετικά με το τι είναι και τι δεν είναι ο μισθός.

Α) Η ιδέα ότι ο μισθός είναι λεφτά και τέλειωσε είναι εντελώς λαθεμένη. Και έχει οδηγήσει στην οικτρή συνηγορία μας στην υποτίμησή μας.

Β) Ο μισθός είναι η σε χρήμα εκφρασμένη διάσταση ενός συνόλου σχέσεων, που είναι απ' την αρχή ως το τέλος εμπόλεμες στο εσωτερικό τους - είτε εμείς θέλουμε να κάνουμε αυτόν τον πόλεμο, είτε έχουμε κηρύξει ειρήνη! Τα αφεντικά ποτέ δεν κάνουν ειρήνη, όσο γλυκομίλητα κι αν εμφανίζονται.

Γ) Ο μισθός έχει δύο μορφές. Την άμεση και την έμμεση.

Δ) Και στις δύο μορφές του ο μισθός, σαν χρηματική έκφραση, περικλείει ένα σημαντικό "αντίκρουσμα" της συλλογικής δύναμης (ή αδυναμίας) της τάξης μας.

Τα κρατάμε λοιπόν αυτά, είναι βασικά για την συνέχεια. Όμως το είπαμε, τα αφεντικά ποτέ δεν κάνουν ειρήνη! Κι αν τους έχεις χαρίσει το μυαλό και την συνείδησή σου, τότε κάποια στιγμή θα το πληρώσεις πικρά.

Τι είναι ο βασικός μισθός του ανειδίκευτου;

Έχουμε διαπιστώσει ότι πάρα πολλοί μισθωτοί αγνοούν απόλυτα αυτό το θέμα. Είναι μάλιστα σίγουροι ότι “δεν τους αφορά” - γιατί παίρνουν “περισσότερα λεφτά”. Αφού λοιπόν δείξαμε σε χοντρικές γραμμές ότι ο μισθός ΔΕΝ είναι απλά και μόνο λεφτά (πολλά ή λίγα) πρέπει τώρα να δούμε τι είναι ο *βασικός μισθός του ανειδίκευτου* και την σημασία που έχει ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ τους μισθωτούς, ανεξάρτητα απ’ το πόσα λεφτά, πολλά ή περισσότερα, βγάζουν δουλεύοντας.

Πρώτα πρώτα *ανειδίκευτος* ονομάζεται αυτός που δεν έχει καμία ειδική γνώση που να έχει σημασία στη Χ ή στην Ψ δουλειά. Όμως τώρα, εάν είναι κάποιος σοβαρός και το ψάξει με προσοχή, θα δει ότι δεν υπάρχει καμία δουλειά που να μπορεί να γίνει από ανθρώπους με γνώσεις μηδέν, από ανθρώπους με απόλυτη άγνοια επί των πάντων... από ανθρώπους που δεν μπορούν να μιλήσουν, δεν καταλαβαίνουν το νόημα των λέξεων, αν τους δείξει κάποιος κάτι δεν καταλαβαίνουν τίποτα, κλπ. Το να σφουγγαρίσεις ή να ξεσκονίσεις ένα σπίτι, για παράδειγμα, είναι δουλειά που δεν χρειάζεται καμία γνώση, μπορεί να την κάνει κι ένας γορίλας; Όχι...

Το *ανειδίκευτος* δεν είναι, λοιπόν, μια φυσική κατάσταση των ανθρώπων, ούτε μια φυσική κατάσταση των εργατών!!! Είναι απλά ο πάτος της κλίμακας με την οποία τ’ αφεντικά αξιολογούν, ταξινομούν και ανάλογα πληρώνουν (ή δεν πληρώνουν) τους εργάτες. Δεν υπάρχει αμφιβολία, για παράδειγμα, ότι ένας 40χρονος μάστορας στην οικοδομή ή στο συνεργείο, ή μια 40χρονη μαγειρίσσα, ξέρουν πολύπερισσότερα από έναν νεαρό ή μια νεαρή που μπαίνει για πρώτη φορά στο γιαπί, στο συνεργείο ή στην κουζίνα. Δεν υπάρχει όμως και καμία αμφιβολία ότι ο πρωτάρης και η πρωτάρα, σε οποιαδήποτε δουλειά, σε μια βδομάδα θα ξέρει περισσότερα απ’ όσα στην αρχή. Σε ένα μήνα θα ξέρει περισσότερα απ’ ό,τι την πρώτη βδομάδα. Σε έξι μήνες περισσότερα απ’ ό,τι τον πρώτο μήνα. Σε ένα χρόνο περισσότερα απ’ ό,τι σε έξι μήνες. Τελικά πόσο κρατάει το *ανειδίκευτος*; Ίσως όχι περισσότερο από λίγες ώρες... Αλλά για τ’ αφεντικά και τις ταξινομήσεις που κάνουν μπορεί να κρατάει ολόκληρη τη ζωή - των εργατών.

Το πόσο τεχνητός, και με ποιό σκοπό, είναι ο χαρακτηρισμός *ανειδίκευτος* φαίνεται και από κάτι ακόμα. Πολλοί μισθωτοί που σε μια περίοδο της εργασιακής τους ζωής χαρακτηρίζονται (και πληρώνονται) σαν ειδικευμένοι, πέφτουν ύστερα στον πάτο του ανειδίκευτου: είτε επειδή η επιχείρηση που δούλευαν έκλεισε· είτε επειδή τα εργαλεία / μηχανές που χρησιμοποιούσαν καταργήθηκαν και αντικαταστάθηκαν από εντελώς διαφορετικά· είτε επειδή μια γενική αναδιοργάνωση της επιχείρησης ή του τομέα καταργεί εντελώς την ειδικότητά τους. Σ’ αυτές τις περιπτώσεις, σ’ αυτό το είδος οργανωμένης υποτίμησης μέσω της τεχνολογίας, η *απειδίκευση* γίνεται η μοίρα χιλιάδων εργατών. Και πρέπει να αρχίσουν απ’ το μηδέν σ’ ό,τι αφορά τον μισθό τους, καθώς ο παλιός μηχανικός του συνεργείου ψάχνει δουλειά κούριερ.

Υπάρχει λοιπόν αυτός ο πάτος, ο *ανειδίκευτος*, που είναι εκείνος που θα πληρώνεται τα λιγότερα, τόσο σαν άμεσο όσο και σαν έμμεσο μισθό· θα ακούει τις περισσότερες φωνές και μπιβελίκια, θα είναι “γενικών καθηκόντων” άμα χρειάζεται, κλπ κλπ. Για να κάνουμε τα πράγματα απλούστερα αγγίζοντας τον πυρήνα του θέματος, μπορούμε να φανταστούμε τον ανειδίκευτο σαν έναν 18χρονο ή μια 18χρονη, που μόλις τέλειωσε το γενικό λύκειο, και δεν έχει ξαναδουλέψει στη ζωή του / της. Αυτός / αυτή λοιπόν θα πληρώνεται με τον *κατώτερο μισθό*, δηλαδή με τα λιγότερα λεφτά.

Είναι αυτό προσωπικό του / της πρόβλημα; Όχι ακριβώς. Ο ανειδίκευτος είναι το ψευδώνυμο του πάτου της ταξινόμησης και ιεράρχησης· και ο κατώτερος μισθός είναι αντίστοιχα ο πάτος της μισθολογικής ιεραρχίας. Εάν, για παράδειγμα, ο μισθός του ανειδίκευτου, ο κατώτατος μισθός, είναι 100 δραχμές, ρούβλια, ευρώ, τότε μπορεί κάποιος άλλος που θεωρείται (και πληρώνεται σαν) ειδικευμένος να παίρνει 500... Αλλά παίρνει 500 ακριβώς επειδή ο κατώτατος είναι 100. Αν αυτός ο κατώτατος γίνει 500 τότε ο ειδικευμένος μας θα νοιώθει πολύ άσχημα με τα δικά του 500, και σίγου-

ρα θα ζητήσει άλλα τόσα. Αν πάλι ο κατώτατος γίνει 50, τότε ο ειδικευμένος μας με γκρίνια ίσως, αλλά θα δεχτεί πιο εύκολα να πάει στα 450.

Η βάση, λοιπόν, είναι που κρατάει όλη την πυραμίδα - αυτή είναι η λογική των αφεντικών, και είναι η εφαρμοσμένη λογική σε ότι αφορά τους μισθούς, απ' την γέννηση του καπιταλισμού ως σήμερα. Οτιδήποτε πάνω απ' τον βασικό, τον κατώτατο μισθό, περιέχει μέσα του αυτήν την βάση. Και κάθε αλλαγή σ' αυτή τη βάση, είτε προς τα πάνω είτε προς τα κάτω επηρεάζει αργά ή γρήγορα όλη την πυραμίδα. Μπορεί λοιπόν πολλοί να αγνοούν τι είναι ο μισθός του ανειδίκευτου και να νοιώθουν ασφαλείς επειδή "παίρνουν περισσότερα" και δεν τους νοιάζει ποιοί και γιατί παίρνουν "λιγότερα", αλλά κακό της κεφαλής τους. Είναι σα να κάθονται στην πρώτη θέση του πλοίου και να αδιαφορούν για το αν υπάρχει κατάστρωμα. Ναι, έχει ανέσεις στην πρώτη θέση, αλλά αν το κατάστρωμα βουλιάζει, θα πάνε κι αυτές μαζί του προς το βυθό.

Πώς όμως ορίζεται αυτός ο κατώτατος μισθός, ή βασικός μισθός, ή μισθός του ανειδίκευτου; Είπαμε ήδη δυο κουβέντες για το πως ορίζεται γενικά ο μισθός. Στον κατώτατο όμως υπάρχει ένα κρίσιμο ζήτημα επιπλέον. Αυτός ο ανειδίκευτος που δουλεύει 40 ώρες την εβδομάδα 4 βδομάδες το μήνα *πρέπει να μπορεί να ζει αξιοπρεπώς με τον κατώτατο μισθό!* Μ' άλλα λόγια αφού ζει δουλεύοντας θα πρέπει ο μισθός του, όσο χαμηλός κι αν είναι σαν λεφτά, να του επιτρέπει να ζει με αξιοπρέπεια. Να τρώει, να ντύνεται, να καλύπτει με ικανοποιητικό τρόπο αυτό που θα λέγαμε "βασικές ανάγκες".

Όπως καταλαβαίνετε εδώ βάζουμε το δάκτυλο στην καρδιά του θέματος!!! Κατ' αρχήν επειδή προκύπτει ότι αυτός ο κατώτατος μισθός, ο μισθός του ανειδίκευτου, δεν μπορεί (κατ' αρχήν...) να είναι απεριόριστα μικρός σαν ποσό!!! Δεν μπορεί να είναι όσο η καλή καρδιά του αφεντικού θέλει! Πρέπει να καλύπτει αυτές τις βασικές ανάγκες, έτσι όπως είναι διαμορφωμένες σε κάθε εποχή, σε κάθε κοινωνία. Οπότε το πράγμα πάει εδώ: *Και ποιές είναι οι βασικές ανάγκες κάποιου που πιάνει πρώτη φορά δουλειά σήμερα; Πόσο κοστίζουν αυτές οι βασικές ανάγκες; Και άρα πόσο κάτω επιτρέπεται να είναι αυτός ο κατώτατος μισθός, ο μισθός του ανειδίκευτου;*

Θεωρούμε ότι έχει πολύ μεγάλη σημασία, πολύ νόημα (και πολιτικό νόημα) να προσδιορίζουν οι βασικές ανάγκες και η ικανοποίησή τους τον βασικό μισθό, και όχι να συμβαίνει το ανάποδο: τόσα σου δίνω, βγάλτα πέρα όπως μπορείς. Ακούγεται λογικό, ακούγεται ανθρωπιστικό, αλλά είναι πολύ περισσότερα. Έχει να κάνει με το πως αντιλαμβάνεται κανείς την εργασία· πιο σωστά πως *αντιλαμβανόμαστε εμείς, σαν εργάτες, τη δουλειά.* Γιατί σ' ότι αφορά τ' αφεντικά, είναι βέβαιο, την αντιμετωπίζουν εντελώς διαφορετικά. Η δουλειά (και όχι μόνο η εξαρτημένη) είναι λοιπόν κατάρρα - αν εκείνος ο Αδάμ δεν είχε φάει το μήλο θα την είχαμε γλυτώσει. Αν όμως είναι ανάγκη να δουλεύουμε, κι αν υφιστάμεθα την κλοπή της σε βάρος μας σαν μόνιμη κατάσταση (ως την κατάργηση του καπιταλισμού...) για ποιόν άλλο λόγο να το κάνουμε απ' το να καλύψουμε - μέσω του μισθού - την χρηματική πλευρά των αναγκών και των επιθυμιών μας; Οτιδήποτε λιγότερο απ' αυτό είναι καθαρή δουλειά.

Προφανώς είναι παντελώς αδιάφορο για τις δικές μας ανάγκες και τις δικές μας επιθυμίες, ειδικά για εκείνο το μέρος τους που χρειάζεται χρήμα για να ικανοποιηθούν, το αν το Χ ή το Ψ αφεντικό "τα βγάζει πέρα", "ζορίζεται", κλπ. Δική μας είναι η εργατική δύναμη, δικές μας και οι ανάγκες! Αν ήταν να μειώνουμε αυτές τις ανάγκες (χωρίς να μειώνουμε όμως την εργατική μας δύναμη!!!) όταν η επιχείρηση ζορίζεται, τότε δεν θα είμασταν εργάτες αλλά συνεταίροι.

Ποιές είναι λοιπόν αυτές οι βασικές ανάγκες σήμερα; Κρατάμε κατά νου την φιγούρα του 18χρονου / της 18χρονης, που δεν έχουν άλλες υποχρεώσεις (ας πούμε ένα παιδί) για να δούμε ποιά είναι η πραγματική βάση των χρηματικά μεσολαβημένων αναγκών. Λέμε λοιπόν, ότι αυτός ο ανειδίκευτος / η, με τον μισθό του / της θα πρέπει να καλύπτει τα εξής:

α) Να μπορεί να φύγει απ' το πατρικό σπίτι, και να μείνει αλλού, μόνος / μόνη ή με φίλους. Οπότε

α2) Να μπορεί να επιπλώσει και να συντηρήσει ένα χωριστό νοικοκυριό, με σταθερά έξοδα ενοικίου, ρεύματος, θέρμανσης, τηλεπικοινωνιών.

β) Να μπορεί να αγοράζει κάποια ρούχα, όχι με καταναλωτική μανία, όχι υποχρεωτικά ακριβές φίρμες, οπωσδήποτε όμως να ντύνεται σύμφωνα με τα γούστα του / της.

γ) Να μπορεί να κάνει νυχτερινή έξοδο σε μπαρ ή φαγάδικο μια φορά την εβδομάδα τουλάχιστον.

δ) Να μπορεί να πάει σε μια συναυλία, σε ένα σινεμά ή σε ένα θέατρο μια φορά το μήνα τουλάχιστον.

ε) Να μπορεί να αγοράζει βιβλία.

στ) Να μπορεί να έχει και να συντηρεί ένα δικό του δίκυκλο μέσο μεταφοράς, ένα παπί.

ζ) Να μπορεί να κάνει διακοπές με σκηνή τουλάχιστον 3 βδομάδες το χρόνο.

η) Να μπορεί να κάνει ένα ταξίδι εκτός συνόρων μια φορά τον χρόνο.

θ) Να μπορεί να κάνει δώρα στα αγαπημένα του πρόσωπα.

ι) Μετά από όλα αυτά να απομένει και κάποιο περίσσειμα ώστε συν τω χρόνω να μπορεί να αντιμετωπίσει έκτακτα έξοδα χωρίς να καταφύγει στο ταμείο της οικογένειας.

Σε όποιον πει πως “αυτά είναι λίγα” θα πούμε ότι δεν κάνουμε ασκήσεις ύψους ούτε επίδειξη όρεξης. Θα πούμε επίσης ότι υπάρχουν εκατοντάδες χιλιάδες, όχι μόνο 18χρονοι αλλά και 30χρονοι, που ενώ δουλεύουν δεν μπορούν να κάνουν ούτε τα μισά απ' αυτά! Συνεπώς το ζητούμενό μας δεν είναι ο μαξιμαλισμός της απεριόριστα ευτυχημένης ζωής (που, άλλωστε, δεν εξαρτιέται μόνο απ' το χρήμα...) αλλά ο προσδιορισμός των *βασικών αναγκών*. Εκείνων δηλαδή που όταν η ικανοποίησή τους δεν είναι εφικτή, η ζωή γίνεται μίζερη.

Σε όποιον πει, αντίθετα, ότι “αυτά είναι πολλά - δεν βλέπεται τι γίνεται;” θα πούμε ότι δεν μπορεί να γίνει η μίζερια και η συμπίεση στοιχειωδών αναγκών το μέτρο μας - *μιλώντας για ανθρώπους που δουλεύουν 40 ώρες την βδομάδα, 4 βδομάδες το μήνα!* Θεωρητικά μπορεί κανείς να ζήσει με ένα καρβέλι ψωμί και ένα μπουκάλι νερό την ημέρα· και μια αλυσίδα στο πόδι. Αλλά δεν είναι αυτό που θα ονομάζαμε *βασικές ανθρώπινες ανάγκες*.

Πρέπει να θυμίσουμε εδώ ότι απ' το καλοκαίρι του 2010 ισχύει και στα μέρη μας το “*νόμος για την απασχόληση*”, που πέρασε απαρατήρητο και χωρίς τις ανάλογες κινητοποιήσεις, σα να μην αφορά κανέναν. Σύμφωνα μ' αυτό, όσοι / όσες είναι κάτω των 25 θεωρούνται *de facto* ανειδίκευτοι, και σαν τέτοιοι πληρώνονται αρκετά λιγότερο απ' τον τυπικά ισχύοντα βασικό μισθό για τους ανειδίκευτους. Για 40 ώρες δουλειές την εβδομάδα θα παίρνουν 500 ευρώ (καθαρά), και ανάλογα ψίχουλα για την μερική απασχόληση. Αυτό, με το επιχείρημα της “*μαθητείας*”.

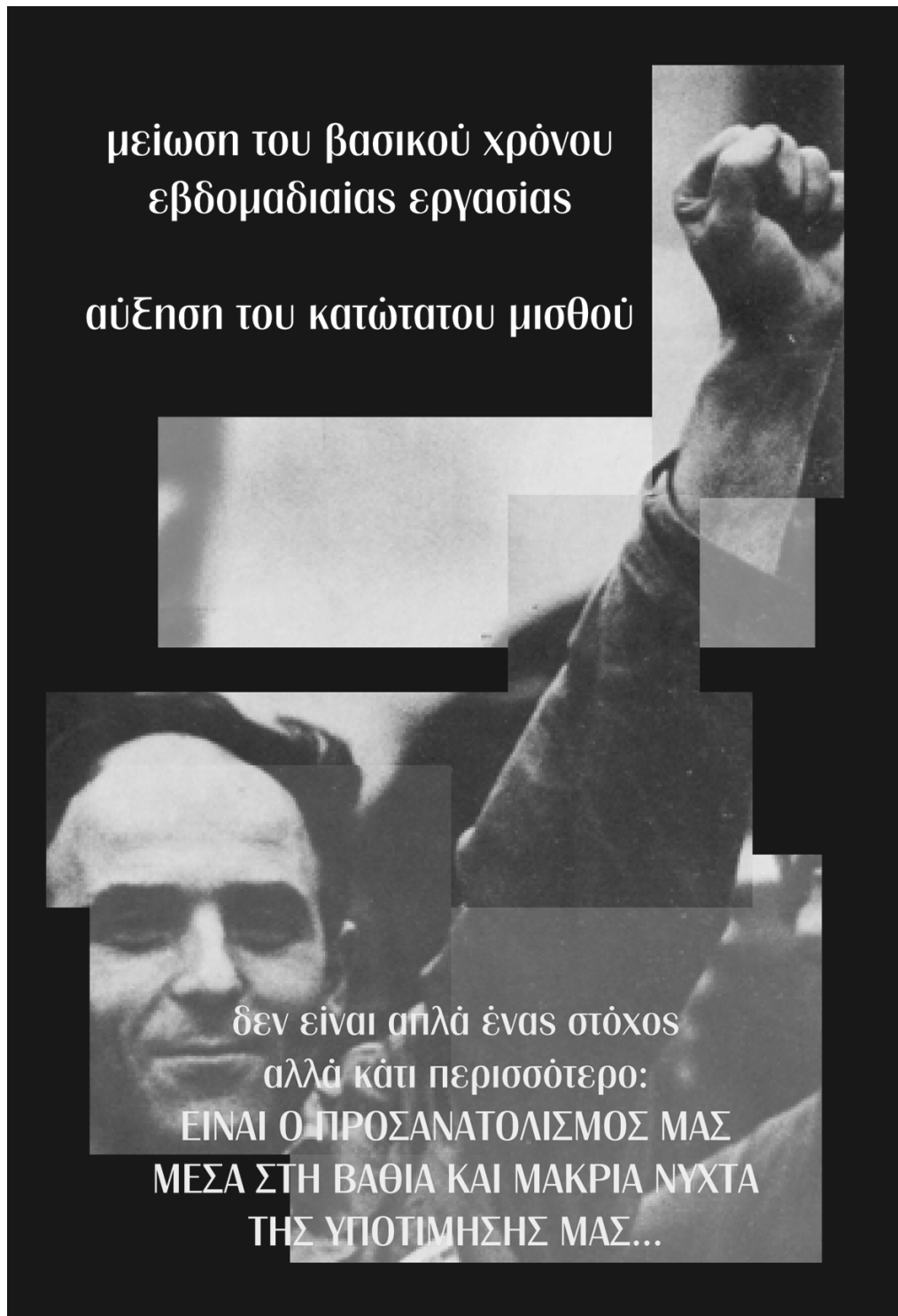
Για την ζωή των νέων εργατών και εργατριών το Σ.Π.Α. δεν σημαίνει απλά “*λιγότερα λεφτά*”. Σημαίνει ότι δεν μπορούν να ζήσουν σαν άνθρωποι. Σημαίνει ότι μένουν υποχρεωτικά εξαρτημένοι απ' την οικογένεια, με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Σημαίνει “*ψυχολογικά προβλήματα*” και εντάσεις στις σχέσεις τους. Σημαίνει ότι υποτιμάται μαζικά η ζωή τους.

Σε κάθε περίπτωση τα πιο πάνω είναι η γενική λίστα των βασικών αναγκών που, μεσολαβημένες στην ικανοποίησή τους απ' το χρήμα, θα έπρεπε να καλύπτει σήμερα ο βασικός μισθός του ανειδίκευτου. Που στο πιο χαμηλό ποσοτικό του μέγεθος, και μιλώντας για την *άμεση* μορφή του, θα έπρεπε να στηρίζει την πιο καθαρή φιγούρα τέτοιου είδους, δηλαδή εκείνους / εκείνες που τελειώνουν το σχολείο και δεν συνεχίζουν σπουδές. Και είναι σ' αυτή τη βάση που υπολογίσαμε οτι αυτός ο βασικός μισθός δεν μπορεί να είναι χαμηλότερος από 900 ευρώ (καθαρά).

Όμως, σημαντικότερο απ' το τι υπολογίζουμε, είναι ότι ο βασικός μισθός, ο μισθός του ανειδίκευτου, και πάλι δεν είναι απλά και μόνο λεφτά. Είναι σχέσεις. Μπορεί, άραγε, να υπολογίσει κανείς το κόστος, την ζημιά που υφίστανται εκατοντάδες χιλιάδες νεαροί και νεαρές που θα ήθελαν, θα χρειαζόνταν να φύγουν απ' το σπίτι τους, για το καλό της ζωής τους, και παρότι δουλεύουν αυτό

είναι αδύνατο; Μπορεί, άραγε, να υπολογίσει κανείς τι σημαίνει για τις σχέσεις τους αυτή η επιβεβλημένη *μισθολογικά* - δηλαδή εντελώς καπιταλιστικά - κλεισούρα; Μπορεί, άραγε, να υπολογίσει κανείς τα βάρη και την μαυρίλα που συσσωρεύονται σε εκατομμύρια ανθρώπους μόνο και μόνο επειδή τ' αφεντικά αποφάσισαν ότι ο τωρινός κατώτατος μισθός για τους κάτω των 25 ανειδίκευτους και για 40 ώρες δουλειάς την εβδομάδα θα είναι 500 ευρώ;

Είναι ολοφάνερο ότι ακόμα και το να υπερασπιστεί κανείς σήμερα *τόσο την ποιότητα και την αξιοπρέπεια των βασικών αναγκών του όσο και την ποιότητα και την αξιοπρέπεια των καθημερινών κοινωνικών του σχέσεων*, σημαίνει ότι πρέπει να αναδείξει - και μάλιστα μαχητικά, διαφορετικά δεν γίνεται - το θέμα του βασικού μισθού. Εκτός εάν πρόκειται να περάσουμε σε άυλες καταστάσεις ζωής.

μείωση του βασικού χρόνου
εβδομαδιαίας εργασίας

αύξηση του κατώτατου μισθού

δεν είναι απλά ένας στόχος
αλλά κάτι περισσότερο:
ΕΙΝΑΙ Ο ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΜΑΣ
ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΒΑΘΙΑ ΚΑΙ ΜΑΚΡΙΑ ΝΥΧΤΑ
ΤΗΣ ΥΠΟΤΙΜΗΣΗΣ ΜΑΣ...

μισθός και πολιτική

Είναι βέβαιο ότι τα εμπειρικά δεδομένα όσων δουλεύουν (κι όσων είναι άνεργοι) επαρκούν για να υποστηρίξουν την κεντρική σημασία που έχει ο μισθός σε οποιαδήποτε αντίθεση μεταξύ εργατών και αφεντικών. Γιατί όμως αυτή η σημασία θάβεται συστηματικά εδώ και σχεδόν δύο χρόνια; Και γιατί οι (κατά τις δηλώσεις τους) “φίλοι των εργατών” πνίγουν αυτό το θέμα μέσα σε ατελείωτες λίστες αιτημάτων και συνθημάτων;

Έχει εδραιωθεί σε πολλών τα μυαλά μια ιδεολογική κατασκευή, σύμφωνα με την οποία τα ζητήματα των ταξικών αντιθέσεων ιεραρχούνται σε μικρότερης και μεγαλύτερης αξίας, πάνω με μια διάταξη όπου απ’ την μια μεριά υπάρχει ο *συνδικαλισμός* και απ’ την άλλη η *πολιτική*. Αυτή η *πολιτική*, δε, περιλαμβάνει οτιδήποτε μπορεί να προσανατολιστεί στην λεγόμενη “κεντρική εξουσία”: το κοινοβούλιο, τις εκλογές, την δύναμη των κομμάτων - ή, για άλλους, την επανάσταση... Αυτά είναι που δικαιούνται τον υψηλό προφίλ χαρακτηρισμό *πολιτική*. Αντίθετα, οι αντιθέσεις και οι εντάσεις της καθημερινής εκμετάλλευσης της εργασίας σ’ όλο της το εύρος, τακτοποιούνται στην αρμοδιότητα των συνδικάτων, άρα και πάλι των κομμάτων μεν, αλλά με “καθόλου” ή ελάχιστη πολιτική. Επιπλέον, εκείνες οι αντιθέσεις που τελικά αφορούν “λεφτά” κινδυνεύουν να πάρουν την ρετσινιά του “οικονομισμού”.

Δεν θα κάνουμε εδώ φιλολογική αναζήτηση του τι είναι και τι δεν είναι *πολιτική*. Οι πολώσεις και οι αντιθέσεις στο πεδίο της εκμετάλλευσης της εργασίας, όσο ατομικά κι αν βιώνονται, φέρνουν αντιμέτωπα πολύ μεγάλα τμήματα των καπιταλιστικών κοινωνιών. Αυτές οι πολώσεις κι αυτές οι αντιθέσεις είναι το υλικό απ’ το οποίο φτιάχνεται η εργατική συνείδηση. Αυτές οι πολώσεις κι αυτές οι αντιθέσεις είναι που διαμορφώνουν τους χιλιάδες εργάτες *σε τάξη* - και μάλιστα *σε τάξη εμπόλεμη*. Αυτές οι πολώσεις κι αυτές οι αντιθέσεις είναι οι κρίσιμες για την καλή (ή κακή) “τύχη” των αφεντικών. Τελικά, μέσα απ’ αυτές τις πολώσεις κι αυτές τις αντιθέσεις δημιουργείται η δυνατότητα των εργατών, σαν τάξης, να καταστρέψουν τον καπιταλισμό, την εκμετάλλευση της εργασίας και την ταξική διαστρώματωση των κοινωνιών.

Με δυο λόγια, εάν *πολιτική* δεν σημαίνει συμβιβασμούς και αντιπερισπασμούς σε βάρος του προλεταριάτου, εάν *πολιτική* είναι μια άλλη λέξη για τον πόλεμο ανάμεσα στους δημιουργούς του κοινωνικού πλούτου και στους σφετεριστές του, τότε το ζήτημα του μισθού (όπως και οι υπόλοιπες παράμετροι της εκμετάλλευσης της εργασίας) είναι το ΚΑΤ’ ΕΞΟΧΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ που μας αφορά. Είναι ΖΗΤΗΜΑ ΕΞΟΥΣΙΑΣ - όχι κυβερνητικής ή δημοτικής, αλλά *συσχετισμών δύναμης στη βάση όλων των εξουσιών*. Όταν οι εργάτες μπορούν να επιβάλλουν τη θέλησή τους σε ότι αφορά την εργασία, μπορούν και πολύ περισσότερα. Όταν δεν μπορούν να επιβάλλουν τη θέλησή τους σ’ ότι αφορά την εργασία, δεν μπορούν τίποτα.

Το πρώτο κατεξοχήν πολιτικό στοιχείο της πόλωσης και των αντιθέσεων σε ότι αφορά τον μισθό, και ειδικά τον βασικό μισθό, είναι ότι μπορεί να ενοποιήσει και να συγκροτήσει χιλιάδες μισθωτούς *σαν τάξη*. Όχι σαν πολίτες, όχι σαν αγανακτισμένους, όχι σαν ψηφοφόρους, όχι σαν λαό, όχι σαν φουκαράδες. Σαν *εργατική τάξη*. Απ’ την απέναντι μεριά, απ’ την μεριά των αφεντικών, ό,τι μπορεί να ονομαστεί “μισθολογικοί χειρισμοί” δεν είναι μόνο ένα θέμα που αφορά “λεφτά”. Είναι, επίσης, ένα πολιτικό εργαλείο *διάσπασης, διάλυσης* των μισθωτών· εξατομίκευσής τους αν είναι δυνατό. Διάλυσης, δηλαδή, της τάξης και της συνειδήσής της.

Υπάρχει κι ένα δεύτερο εξαιρετικά πολιτικό στοιχείο του μισθού. Στην πλήρη διαμόρφωσή του, ο μισθός, άμεσος και έμμεσος μαζί, επέβαλε ιστορικά στ’ αφεντικά την *πολιτική αναγνώριση της εργατικής τάξης σαν τέτοιας*. Αναγνώριση, παραδοχή απ’ την μεριά τους, ότι δεν είναι δυνατό να υπάρξει καπιταλισμός, κερδοφορία, κλπ χωρίς τη νομή των εργατών σε ένα μέρος του πλούτου που παράγουν.

Τις 3 τελευταίες δεκαετίες τ’ αφεντικά παγκόσμια, και οπωσδήποτε στον αναπτυσσόμενο καπιταλι-

στικά κόσμο, άρχισαν να τροποποιούν και ουσιαστικά να αποσύρουν αυτήν την πολιτική αναγνώριση. Χρησιμοποίησαν και χρησιμοποιούν μια γκάμα τρόπων για να το πετύχουν. Ένας, που είναι βασικός, είναι η αλλαγή - του - νοήματος της αμοιβής της εργασίας, και η συστηματική μετατόπιση απ' τον *μισθό* (σαν έννοια και θεσμίσεις) στο *εισόδημα*. Η πολιτική έννοια του εισοδήματος είναι η πλήρης χρηματοποίηση του μισθού, η επικράτηση δηλαδή της ιδέας ότι ο μισθός (και το σύνολο της εξαρτημένης εργασίας) δεν είναι ένα πεδίο μαχών, πολέμου, αλλά μόνο ένας, ανάμεσα σε άλλους, τρόπος να - βγάξει - κανείς - λεφτά. Εισόδημα, λοιπόν, απ' την εξαρτημένη εργασία, όπως εισόδημα από νοίκια, προσόδους, ελεύθερο επάγγελμα - ακόμα και παράνομες, εγκληματικές δραστηριότητες. Ενώ ο *μισθός* ήταν και παραμένει ο ατσάλινος δείκτης του γεγονότος ότι τα αφεντικά χρειάζονται τους εργάτες πολύ περισσότερο απ' ότι χρειάζονται οι εργάτες τ' αφεντικά, το *εισόδημα* είναι η λέξη που αντιστοιχεί στον πολύμορφο προσπορισμό χρήματος, ανεξάρτητα απ' τις σχέσεις. Κι ενώ ο *μισθός*, άμεσος και έμμεσος μαζί, είναι η ανυπόφορη (για τα αφεντικά) υπενθύμιση ότι *έχουν να κάνουν με την εργατική τάξη σαν τέτοια*, το *εισόδημα* είναι μια διαταξική έννοια, που μπορεί να διατρέχει προς όλες τις κατευθύνσεις την ταξική πυραμίδα, ενισχύοντας την παράσταση ότι "εργατική τάξη δεν υπάρχει". Εν τέλει τα αφεντικά αρνούνται τον μισθό όχι μόνο σαν χρήμα αλλά και σαν το σύνολο των "υποχρεώσεων" τους που απορρέουν απ' την απόλυτη εξάρτησή τους απ' την εργασία· αρνούνται τον μισθό και σαν ποσότητα και σαν ποιότητα· προσπαθούν να τον υποκαταστήσουν με οτιδήποτε άλλο, κινούμενοι πάνω στην διπλή τροχιά απ' την μια μεριά της *οικονομικής* υποτίμησης της εργασίας, και απ' την άλλη της *πολιτικής* υποτίμησης της.

Είναι γι' αυτόν ακριβώς το λόγο που, όλοι όσοι έχουν σφετεριστεί την έννοια της πολιτικής, στην έχουν υπεξαιρέσει απ' τον εργατικό ανταγωνισμό, και την έχουν προσαρμόσει στις θέσεις της "δημοκρατικής εξουσίας", είναι συνεταίροι των αφεντικών. Είναι για αυτό το λόγο που όταν αυτή η κρίση ξεσπάει και εξελίσσεται σαν ακόμα πιο βίαιη υποτίμηση της εργασίας, αυτοί μιλάνε για οτιδήποτε άλλο - και δρουν μόνο για την συντήρηση των κομματικών μαγαζιών τους και των συνδικαλιστικών και λοιπών κυκλωμάτων τους. Είναι γι' αυτό το λόγο που η λέξη τρώει είναι εκατομύρια φορές πιο γνωστή απ' τις λέξεις βασικός μισθός ή χρόνος εργασίας. Είναι γι' αυτό το λόγο που οτιδήποτε μπορεί να κτυπήσει, σε μεγάλη κλίμακα, την βάση της καπιταλιστικής διαχείρισης παραγράφεται, σχεδόν απαγορεύεται· και αντικαθίσταται με αφηρημένες και ομιχλώδεις προτροπές για "αντίσταση", "ανυπακοή" και "ανατροπή" - άδεια πουκάμισα μιας χειραγωγικής φλυαρίας. Είναι γι' αυτό το λόγο που διάφορες άμεσες και έμμεσες προτροπές προς την "εθνική ενότητα" και το "εθνικό συμφέρον" έχουν κουκουλώσει την αλήθεια πως όταν ο καπιταλισμός δείχνει τα άντερά του είναι η ιστορική στιγμή της *ταξικής πόλωσης*, όχι μόνο απ' την μεριά των αφεντικών (φαίνεται πόσο καλά κάνουν τον δικό τους πόλεμο) αλλά και απ' την μεριά των εργατών. Συλλογικά, διευρυμένα - σαν τάξης.

ο δίκαιος εργατικός στόχος

Για εμάς είναι ξεκάθαρο το γιατί το να μπει στην ημερήσια διάταξη σήμερα, όπου “τ’ αφεντικά δεν βγαίνουν”, από την δικιά μας την μεριά, την εργατική, τόσο το ζήτημα του βασικού μισθού (ενός βασικού μισθού που θα εξυπηρετεί ικανοποιητικά τις βασικές ανάγκες / επιθυμίες των εργατών) και το ζήτημα του χρόνου εργασίας (της μείωσής του στις 30 ώρες την εβδομάδα) είναι η μόνη κήρυξη πολέμου που αξίζει τ’ όνομά της. Είναι όμως επίσης ξεκάθαρο πια τι εμποδίζει τους εργάτες, τους μισθωτούς στα χαμηλά της εργασιακής ιεραρχίας, τους άνεργους, να συνειδητοποιήσουν την δύναμη και την ευκαιρία που δίνει το να είναι εύστοχοι: η ιδεολογική και πολιτική θολούρα των προηγούμενων χρόνων γεννάει τέρατα.

Αποτέλεσμα; Οι μόνοι που μιλούν και πράττουν σχετικά με τον μισθό και τον χρόνο εργασίας είναι αυτοί που κράτανε τον μπαλτά στο χέρι.

*αυτή η 16σέλιδη μπροσούρα
είναι η γραπτή εισήγηση
συγκέντρωσης - συζήτησης
που οργανώθηκε στις 30 Γενάρη 2012
στην Αθήνα*

συνέλευση πλάνου
[www.plano30900.gr]